

Bośnia i Hercegowina

Partie polityczne 1990-2012

Informacje ogólne

Bośnia i Hercegowina to federacyjne państwo położone na półwyspie bałkańskim. Bośnia i Hercegowina jest najbardziej zróżnicowanym pod względem etnicznym, religijnym i narodowościowym państwem, spośród tych powstałych po rozpadzie Jugosławii. Trzy główne grupy ludności to Bośniacy (Muzułmanie), Serbowie i Chorwaci. Językami urzędowymi w kraju są bośniacki, serbski i chorwacki, oraz obowiązują dwa alfabety - łaciński i cyrylica. Federacja składa się z dwóch krajów: Federacji Bośni i Hercegowiny oraz Republiki Serbskiej. Status specjalny posiada natomiast dystrykt Brčko znajdujący się na północnym- wschodzie kraju. Stolicą państwa jest Sarajewo, natomiast głównym miastem Republiki Serbskiej jest Banja Luka.

Układ w Dayton

W listopadzie roku 1995 w Dayton (USA) wynegocjowany został układ pokojowy kończący wojnę w Bośni. Na jego mocy strony konfliktu (Serbowie, Chorwaci i Bośniacy) zobowiązani zostali do zakończenia działań wojennych oraz wycofania swoich sił zbrojnych poza wyznaczoną strefę zdemilitaryzowaną. Od stycznia 1996 roku strefa ta była nadzorowana przez kierowane przez NATO siły IFOR (Implementation Force), przekształcone rok później w siły stabilizacyjne SFOR (Stabilization Force). Aneks 4 układu, zawierający konstytucję Bośni i Hercegowiny, określił ustrój polityczno-administracyjny Bośni. Przestrzegania postanowień układu ma nadzorować specjalnie powołany w tym celu urząd Wysokiego Przedstawiciela dla Bośni i Hercegowiny. Układ został podpisany przez głowy stron konfliktu- Miloševicia, Izetbegovicia i Tudjmana w Paryżu podczas konferencji pokojowej.

Podział administracyjny

Jak zostało wcześniej wspomniane Bośnia i Hercegowina składa się z dwóch podmiotów- Federacji Bośni i Hercegowiny i Republiki Serbskiej. Status specjalny uzyskał dystrykt Brčko⁵. Federacja Bośni i Hercegowiny dzieli się na 10 kantonów, które z kolei dzielą się na 74 gminy, natomiast Republika Serbska podzielona jest na 7 regionów, dzielących się na 63 gminy⁶. Do kompetencji władz podmiotów składowych federacji należy kontrola nad siłami policyjnymi, polityką inwestycyjną i prywatycją, edukacją, urzędami statystycznymi, standaryzacją produktów, urzędami miar i wag oraz ochroną własności intelektualnej, współdecydują o świętach i symbolice obowiązującej na ich terytoriach.

Władza ustawodawcza

Ze względu na federacyjny charakter państwa w Bośni i Hercegowinie funkcjonują trzy dwuizbowe parlamenty.

Izba Reprezentantów Ludowych BiH (Izba Niższa) - *Predstavnički Dom* oraz **Izba Narodowa BiH (Izba Wyższa) - *Vijeće Naroda***, są izbami parlamentu centralnego. W Izbie Reprezentantów zasiada 42 członków- 2/3 z nich ma pochodzić z terytorium FBiH, a 1/3 z terytorium Republiki Serbskiej. Członkowie Izby Reprezentantów wybierani są w wyborach powszechnych i bezpośrednich na mocy ordynacji wyborczych przyjmowanych przez zgromadzenia parlamentarne poszczególnych podmiotów federacji. Izba Narodowa posiada 15 delegatów z podziałem narodowościowym uwzględniającym jednak też Chorwatów (5:5:5), którzy desygnowani są przez parlamenty poszczególnych krajów federacyjnych.

Na terytorium podmiotów funkcjonują: Izba Reprezentantów FBiH (Izba Niższa) i Izba Narodów FBiH (Izba Wyższa) w Federacji, oraz na terenie Republiki Serbskiej Zgromadzenie Narodowe (Izba Niższa) i Rada Narodów (Izba Wyższa). Wybory powszechne odbywają się do obu Izb Niższych, natomiast do Izby Wyższej w FBiH delegaci desygnowani są przez członków zgromadzeń kantonalnych, przy zachowaniu wspomnianych już parytetów narodowych, lub też w przypadku Republiki Serbskiej przez członków Zgromadzenia Narodowego.

System partyjny

PARTIA	GENEZA	DZIAŁACZE	Wyniki wyborów do <i>Predstavnički Dom IRL BiH</i>	Skupština Federacji BiH	Skupština Republiki Serbskiej
SDA (Stranka Demokratske Akcije)	<p>Partia utworzona w V 1990r przez opozycjonistów skazanych w 1983r za Islamską Deklarację (A. Izetbegović) i narodowych komunistów (F. Abdić)</p> <p>W odróżnieniu od Serbów SDA nie budowała własnych sił zbrojnych aby nie prowokować konfliktu. Izetbegović ogłaszając niepodległość Bośni liczył na pomoc Zachodu w razie agresji. Kiedy pomoc Zachodu okazała się nie wystarczająca SDA radykalizowała się stając się coraz bardziej nacjonalistyczną, zwłaszcza po wybuchu wojny z Chorwatami. Nigdy jednak nie osiągnęła takiego poziomu szowinizmu jak Serbowie i Chorwaci. Jednocześnie coraz silniejsze w SDA były tendencje fundamentalistyczne, efekt korzystania z pomocy państw</p>	<p>Alija Izetbegović - pierwszy przewodniczący partii; w 1990 został prezydentem Jugosłowiańskiej Republiki BiH; w 1995 podpisał Układ z Dayton; uznawany przez niektóre kręgi za muzułmańskiego fundamentalistę. W latach 1996-2000 członek kolektywnej Prezydencji BiH. Próbował powstrzymać Jugosławię poprzez przekształcenie jej w luźniejszą federację. W Bośni dążył do porozumienia z Chorwatami i Serbami.</p> <p>Sulejman Tihic - Od 2001 przewodniczący partii; w latach 2002 - 2006 członek kolektywnej prezydencji BiH</p>	<p>1990 - 43 mandaty 1996 - 16 (FBiH)+ 3 (RS)= 19 mandatów 1998 - 14 (FBiH)+ 3 (RS)= 17 mandatów* 2000 - 5 (FBiH)+ 3 (RS)= 8 mandatów 2002 - 9 (FBiH)+ 1 (RS)= 10 mandatów 2006 - 8 (FBiH)+ 1 (RS)= 9 mandatów 2010 - 7 (FBiH) mandatów</p> <p>*w ramach Koalicja za CD BiH</p>	<p>Izba Reprezentantów: 1996 – 78 mandatów 2002 – 32 mandaty 2006 – 23 mandaty 2010 – 17 mandatów</p> <p>Izba Narodów: 2006 – 12 miejsc 2010 – 9 miejsc</p>	<p>1996 – 14 mandatów 2002 – 6 mandatów 2006 – 1 mandat 2010 - 2 mandaty</p>

	<p>muzułmańskich (Arabia Saudyjska, Iran). W 1995r Amerykanie wymusili na SDA przerwanie zwycięskiej ofensywy i podpisanie pokoju w Dayton. Zachód uzależnił poparcie i wsparcie finansowe od wyeliminowaniu wpływów fundamentalistów bliskowschodnich. SDA zawsze popiera integralność BiH, gdyż w odróżnieniu od Chorwatów i Serbów 80% wszystkich Muzułmanów mieszka w Bośni. Dlatego SDA w odróżnieniu od SDS i HDZ nie uległa rozpadowi (efekt działań Zachodu) i nawet wręcz przeciwnie poprzez KCD można mówić o jej reintegracji SDA głosiła umiarkowane hasła nacjonalistyczne (podkreślanie odmienności narodowej muzułmanów przez odwoływanie się do Islamu) i konserwatywne - partia islamskiej demokracji (coś w stylu bawarskiej CSU), jednocześnie popierając integralną wieloetniczną Bośnię.</p>	<p>oraz Ejup Ganić, Hasan Muratović, Izudin Kapetanović, Edhem Bikakčić Harris Silajdžić, Adil Zulifkarpaszić</p>			
<p>SDP BiH (Partia Socjaldemokratyczn)</p>	<p>Utworzona z połączenia DPS-Demokratska partija socijalista, która powstała w 1990 roku z SLRJ-socijalisticka liga radnika jugoslavije – komunistycznych związków zawodowych i w pierwszych</p>	<p>Selim Beslagić, Sejfidin Tokić</p>	<p>1998 - 4 mandaty (FBiH) 2000 - 9 mandatów (FBiH) 2002 - 4 (FBiH) + 1 (RS)= 5 mandatów</p>	<p>Izba Reprezentantów: 1998 – 19 mandatów 2002 – 15 mandatów 2006 – 13 mandatów 2010 – 20 mandatów</p>	<p>1997 - 2 mandaty 1998 - 2 mandaty 2002 - 3 mandaty 2006 – 1 mandat 2010 - 2 mandaty</p>

	wolnych wyborach 1990r zdobyła 1m, z Partią Przemian Demokratycznych - Partija demokrtickih promene, która była kontynuacją Związku Komunistów BiH i w pierwszych wolnych wyborach zdobyła 15 m. SDP BiH utrzymuje bliskie kontakty z chorwacką SDP.		2006 - 5 mandatów (FBiH) 2010 - 8 mandatów (FBiH)	Izba Narodów: 2006 – 12 miejsc 2010 – 20 miejsc	
SD BiH	Powstała z SRS-Savez Reformskih Snaga - partii utworzonej przez ostatniego premiera Jugosławii A. Markovicia - reformatorscy, liberalni komuniści dążący do utrzymania jedności Jugosławii. W 1990 zdobyła 12m. Partia jest bardzo silna w Tuzli gdzie w 1991 ponad 16% populacji zadeklarowało się jako Jugosłowianie. W całej Bośni 5,5%. W czasie wojny SDB rządziła w Tuzli, której obrona przez 3 nacje była symbolem idei multietnicznej Bośni. W 1996 obie partie (SD i SDP) wystartowały w wyborach w koalicji Združena Lista razem z RS, HSS i LBO zdobywając w ZD państwa BiH - 2m, ZD Federacji BiH -11m, Skupštinie RS-2m.		1996 - 2 mandaty (FBiH)* * w ramach koalicji Združena Lista	Izba Reprezentantów: 1996 - 11 mandatów * * w ramach koalicji Združena Lista	1996 - 2 mandaty * * w ramach koalicji Združena Lista
SDS (Srpska Demokratska Stranka)	SDS powstała w VII 1990r. Jej drugim przywódcą po Jovanie Raškoviću był R. Karadžić W wyborach do parlamentu w 1990r	Momcilo Krajišnik, Boro Borić, Dragan Kalinić	Partia ta zdobywa mandaty tylko z puli Republiki Serbskiej		1996 – 45 mandatów 1997 – 24 mandaty

	<p>zdozyła 34 miejsca. Jej przedstawiciel w ramach klucza etnicznego został marszałkiem parlamentu (M. Krajišnik). SDS była przeciwna powstaniu niepodległej Bośni. Była wówczas partią ściśle związaną z partią Miloszevicia w Belgradzie. We IX 1991 zaczęła tworzyć autonomiczne regiony pod "opieką" armii jugosłowiańskiej. Po deklaracji suwerenności w X 1991 opuściła parlament Bośniacki i stworzyła własny. Zbojkotowała referendum w sprawie niepodległości i 27 III 1992 stworzyła Republikę Serbską. Następnie przy wsparciu JNA rozpoczęła podbój Bośni. Odpowiedzialna za zbrodnie i czystki etniczne dokonane przez Serbów (90%wszystkich zbrodni).W trakcie wojny jej stosunki z Belgradem uległy pogorszeniu ponieważ SDS odrzucała plany pokojowe (Vance-Owen 1993, grupy kontaktowej 1994) akceptowane przez Belgrad, w celu zniesienia sankcji. W 1995 odbicie przez Chorwatów Krajiny, wspólna, zwycięska ofensywa chorwacko-muzułmańska w zachodniej Bośni, naloty NATO i groźba Belgradu</p>		<p>1990 - 34 mandaty 1996 - 9 mandatów 1998 - 4 mandaty 2000 - 6 mandatów 2002 - 5 mandatów 2006 - 3 mandaty 2010 - 4 mandaty</p>		<p>1998 – 19 mandatów 2002 – 26 mandatów 2006 - 13 mandatów 2010 - 14 mandatów</p>
--	--	--	--	--	---

wycofania wsparcia (w tym obstrukcja rozkazów Pale przez oficerów armii RS będących lojalnymi wobec Miloszevicia) wymusiły na rep. Serbskiej zgodę na pokój w Dayton. SDS pozostała nadal jego zaciętym przeciwnikiem. W VI 1996 Amerykanie wymusili na R. Karadžiciu rezygnację z aktywnego udziału w życiu politycznym, ale Karadžić zachował liczący się głos w SDS.

W wyborach z 1996 zdobyła 45 m w Skupštinie RS i 9m w ZD Rep BiH. Jej politycy zostali prezydentami RS (B. Plavšić) i członkiem trzyosobowego prezydium BiH (M. Krajišnik). W 1997r partia uległa osłabieniu przez wyjście z niej Plavšić. W rozbiciu partii rolę dużą odegrał oprócz Zachodu Miloszević, który miał w niej swoich ludzi, a był przeciwny, odmiennej niezależnej polityce Karadžicia. Usunięcie się w cień Karadžicia spowodowało, że doszło wewnątrz SDS do walki frakcyjnej o kierownictwo partią między Aleksą Buhem, szefem SDS i M. Krajišnikiem. W wyniku której w VI 1998 szefem partii został D. Kalinić człowiek Krajišnika, który

	wyrósł na najsilniejszego polityka w partii. Jednak w 1998 przegrał on wybory do prezydium Bośni. Został pokonany przez Z. Radišicia (SPRS)				
HDZ 1990	Narodowa partia Chorwatów w BiH z siedzibą w Mostarze. Powstała w kwietniu 2006 roku, wyłaniając się z HDZ, a przewodniczącym został dr Božo Ljubić, który w tym samym roku kandydował na stanowisko członka Prezydencji z ramienia Chorwatów. Božo Ljubić związany był z Ivo Sanaderem i był rywalem Čovicia w HDZ.	Božo Ljubić	2006- 2 mandaty 2010- 2 mandaty* * w koalicji z HSP BiH	Izba Reprezentantów: 2006 - 5 mandatów* 2010 - 4 mandaty Izba Narodów: 2006 – 3 miejsca 2010 – 2 miejsca * w koalicji Hrvatsko zajedništvo (HDZ 1990 – HSS – HKDU – HDU - Demokršćani)	
HDZ (Hrvatska Demokratska Zajednica)	Partia powstała w VIII 1990 jako filia HDZ z Chorwacji. W pierwszych wyborach zdobyła 21m i jej przedstawiciel (J. Pelivan do XI1992, później M. Akmadzić do 1993 VIII) objął stanowisko premiera początkowo popierała idee integralności Bośni ale zmiana nastawienia nastąpiła gdy szefostwo partii z rąk S. Kljuicia przejął w I 1992 Mate Boban, który popierał idee kantonizacji Bośni i przyznania chor. kantonom prawa federacji z Chorwacją. Jego zwycięstwo było efektem działania centrum czyli Zagrzebia. Tudjman chciał mieć	Stjepan Kljuić, Mate Boban, Ante Jelavić, Jadranko Prlić, Pero Marković, Ivo Andrić	Partia zdobywa mandaty tylko z puli Federacji Bośni i Hercegowiny 1990 - 21 mandatów 1996 - 8 mandatów 1998 - 6 mandatów 2000 - 5 mandatów 2002 - 5 mandatów 2006 - 3 mandaty 2010 - 3 mandaty	Izba Reprezentantów: 1996 – 36 mandatów 1998 – 28 mandatów 2002 – 16 mandatów 2006 – 7 mandatów* 2010 - 10 mandatów Izba Narodów: 2006 – 6 miejsc 2010 – 9 miejsc * w koalicji z HNZ, HSP	

<p>polityka bardziej dyspozycyjnego i nie wykluczającego możliwości wykorzystania klęski Bośni do wykrojenia Hercegowiny. Jego zwycięstwo oznaczało sukces mafii Hercegowińskiej, z terenów czysto chorwackich, gdzie utrzymały się silne związki rodowe. Ta frakcja jest bardziej nacjonalistyczna (Hercegovina jest rejonem granicznym z gdzie często dochodziło do konwersji z prawosławia na katolicyzm dlatego silna tam jest tendencja katolik=Chorwat, misje franciszkańskie Medjugorje, z drugiej strony pochodziło stamtąd większość przywódców Ustaszy i w 1992 silna była tam HSP, uznająca Muzułmanów za najczystszych rasowo Chorwatów (granica między nimi nie była ostra) od Chorwatów z muzułmańsko-chorwackiej środkowej Bośni, którzy zawsze byli bardziej zależni od porozumienia się z licznymi muzułmanami. Co ważne frakcja hercegowińska była bardzo ważna w polityce w Chorwacji (patrz Ivica Pászalić). Po rozpoczęciu wojny w VII 1992 Boban stworzył w Herceg-Bośni autonomiczny region, a następnie w</p>				
---	--	--	--	--

<p>1993r doprowadził do wybuchu wojny chorwacko-muzułmańskiej kiedy postanowił dokonać czystki etnicznej w środkowej Bośni, gdyż uciekający przed Serbami uchodźcy zmienili na niekorzyść Chorwatów proporcje etniczne w tym rejonie przyznanym Chorwatom na mocy planu pokojowego Vance-Owen; wojna spowodowała powstanie w VIII republiki Herceg-Bośni ze stolicą w Grude. Wojna zakończyła się w III 1994 porozumieniem w Waszyngtonie wymuszonym na Chorwatach przez Amerykanów, grożących im sankcjami. Boban został usunięty ze stanowiska i zastąpiony przez K. Zubaka. Powstała wtedy Federacja Chor-Muz istniejąca do dzisiaj. HDZ po Dayton dzieliło się na trzy frakcje różniące się pod względem radykalizmu. Umiarkowani z Zubakiem na czele wystąpili z HDZ w 1998. Frakcja radykalna (Marković, Solijć) próbowała bojkotować otwarcie Dayton tworząc w VIII 1996 pod premierostwem Markovicia ponownie Republikę Herceg-Bośni zlikwidowaną w XII pod presją Zachodu i Chorwacji. Centrum prowadziło politykę zgodnie z</p>				
---	--	--	--	--

	dyrektywami z Zagrzebia, utrzymując się dzięki finansowemu wsparciu od Tudjmana. Tudjman nie był zainteresowany wzmocnieniem Bośni, dlatego HDZ mimo że w koalicji z SDA robił wszystko, tylko że w bardziej wyrafinowany sposób niż radykałowie, żeby federacja pozostała fikcją.				
SBiH (Stranka za Bosnu i Hercegovinu)	Partia założona w VI 1996 przez Harrisa Siljadzicia, który zrezygnował w I 1996 z funkcji premiera BiH i odszedł z SDA, oskarżając Izetbegovicia o nacjonalizm, fundamentalizm i autorytaryzm. Jego ugrupowanie w wyborach w 1996 wystartowało w wyborach razem z LS w ramach w rejonie Bihacia w koalicji Lista za BiH. Stranka za BIH zdobyła w nich w ZDF- 10m , Skup RS-2m, ZD Rep BiH 2m.W 1997r V po mediacji amerykańskiej doszło do porozumienia i powstania KCD. SBiH jest za stworzeniem państwa unitarystycznego.	Harris Silajdić, Mustafa Imamović, Ernes Karić	1996 - 2 mandaty (FBiH) 1998 - 14 (FBiH) + 3 (RS)* 2000 - 5 mandatów (FBiH) 2002 - 5 (FBiH) + 1 (RS)= 6 mandatów 2006 - 7 (FBiH)+ 1 (RS)= 8 mandatów 2010 - 2 mandaty (FBiH) * w ramach Koalicja za CD BiH	Izba Reprezentantów: 1996 – 10 mandatów 1998 – 68 mandatów* 2002 – 15 mandatów 2006 – 19 mandatów 2010 – 8 mandatów Izba Narodów: Izba Reprezentantów: 2006 – 6 miejsc * w ramach Koalicja za CD BiH, mandaty koalicji	1996 –2 mandaty 1997 –16 mandatów* 1998 –15 mandatów* 2002 –4 mandaty 2006 – 1 mandat * w ramach Koalicja za CD BiH
PDP RS (Partia demokratskog progresa)	Partia powstała w 1999 roku jako partia liberalnych reform ekonomicznych. PDP RS – twór Mladena Ivanica, ekonomisty z komunistyczną przeszłością, który jednak długo mieszkał na Zachodzie	Mladen Ivanić	2000 - 2 mandaty (RS) 2002 - 2 mandaty (RS) 2006 - 1 mandat (RS) 2010 - 1 mandat (RS)		2002 - 9 mandatów 2006 - 6 mandatów 2010 - 5 mandatów

	i później pracował jako doradca firm zachodnich				
SNSD (Niezależni socjal-demokraci)	<p>SNSD partia powstała w XII 1995. reprezentuje młodsze pokolenie polityków. Najbardziej liberalna z partii tworzących Slogę. W 1999 XII przyłączyła się do nich postkomunistyczna partia Socjal-Liberalna. Podobnie jak pozostałe partie Slogi głosi ona hasła pojednania rozumianego jako zapomnienie, oczywiście bez rozliczeń.. “Wybierzmy przyszłość!!”</p> <p>Sukces wyborczy Slogi w 1998 pozwolił jej na przejęcie od SDS stanowiska drugiego premiera Rep BiH został nim Svetozar Mihajlović.</p>	Milorad Dodik, Hade Dujaković	<p>1998 - 4 mandaty (RS)* 2000 - 1 mandat (RS) 2002 - 3 mandaty (RS) 2006 - 7 mandatów (RS) 2010 - 8 mandatów (RS)</p> <p>* w ramach koalicji Sloga</p>	<p>Izba Reprezentantów: 2006 - 1 mandat 2010 - 1 mandat</p> <p>Izba Narodów: 2006 – 4 miejsca 2010 – 3 miejscA</p>	<p>1997 - 2 mandaty 1998 - 6 mandatów 2002 - 19 mandatów 2006 - 32 mandaty 2010 - 28 mandatów</p>
SPRS (Socjalistyczna partia Republiki Serbskiej)	<p>SPRS - partia powstała w 1993 jako reakcja na odrzucenie przez bośniackich Serbów programu pokojowego Owen -Vance popieranego przez Miloszevicia utrzymuje bliskie kontakty ze swoją odpowiedniczką w Jugosławii. W 1995 podobnie jak Miloszević partia poparła Dayton. W latach 1996-1998 działała w koalicji Savez za Mir i Progres w skład, której wchodził też SND. W wyborach z 1996 zdobyła ona w ZD Rep BiH-2m a w Skup RS-10m. W 1998 przed wyborami</p>	Zivko Radiszić, Tihomir Gligorić	<p>1990 - nie istniała 1996 - 0 mandatów 1998 - 4 mandaty* 2000 - 1 mandat 2002 - 1 mandat</p> <p>* w ramach koalicji Sloga</p>		<p>1996–10 mandatów* 1997 - 9 mandatów 1998 -10 mandatów* 2002 - 3 mandaty 2006 - 3 mandaty 2010 - 3 mandaty**</p> <p>* w ramach koalicji SMP – Savez za mir i</p>

	do tych partii przyłączyła się SNS tworząc Sloęę.				progres ** w ramach koalicji z PSRS (Партија ујдењених пензионера)
SNS (Srpski narodni savez)	SNS powstało we IX1997 po konflikcie wewnątrz SDS między R. Karadžiczem (ośrodek w Pale) i B. Plavšić (ośrodek w Banja Luce) rozpoczętym przez prezydent Plavšić dymisją szefa MSW - człowieka Karadžicia, rozwiązaniem parlamentu który nie uznał jej decyzji i zebrał się w Pale, walką o telewizję i oskarżeniem o defraudację i przemyt. Konflikt miał początkowo znaczenie czysto personalne (walka o władzę) jednak później uzyskał wymiar polityczny, ponieważ. Plavšić w zamian za poparcie Zachodu zaakceptowała Dayton, integralność Bośni. Zachód starał się wykorzystać tego typu różnice aby osłabić przeciwników Dayton. Impas wywołany przez nieuznanie decyzji Plavšić zakończył kompromis wynegocjowany przez Miloszevicia-przyspieszone wybory -XI 1997, w wyniku których SNS zdobyło 15m. W 1998 Plavšić przegrała jednak	Bilijana Plavšić, Dragoljub Mirjanić, Milan Stanković	1990 - nie istniała 1996 - nie istniała 1998 - 4 mandaty* 2000 - 1 mandat * w ramach koalicji Sloęa		1997 – 15 mandatów 1998 – 12 mandatów* 2000 - 1 mandat

	wybory na prezydenta RS. Poparcie zachodu powoduje że działacze tej partii unikają procesów sądowych za zbrodnie wojenne.				
DNZ (Demokrat ska narodna Zajednica)	Partia powstała w IV 1996 z partii MDS stworzonej przez Abdića w IX 1994. Abdić był biznesmenem nomenklaturowym twórcą w Velika Kladusza (koło Bihacia) w latach 80 wielkiego przedsiębiorstwa Agrokomerc, którego upadek spowodowany został przez Abdića. Upadek tego przedsiębiorstwa był wielką aferą, która spowodowała wielką czystkę w partii komunistycznej w Bośni. Abdić w 1990 wstąpił do SDA i zdobył więcej głosów niż Izetbegović w wyborach do prezydium ale w zamian za stanowisko MSW dla swojego człowieka prezydentem został Izetbegović. Abdića różniła od Izetbegovicia chęć pozostania w Jugosławii aby ocalić kraj od wojny. Jego szef MSW Alija Delimustafić utrzymywał bardzo bliskie stosunki z KOS-wywiadem federalnym wojskowy. Podczas wojny w Krajnie Abdić zapewniał wojskom JNA zaopatrzenie zaś Delimustafić w zamian za przepuszczanie broni dla Serbów w Bośni i Krajnie	Fikret Abdić	1998 - 2 mandat (FBiH) 2000 - 1 mandat (FBiH) 2002 - 1 mandat (FBiH) 2006 - 1 mandat (FBiH) 2010 - 1 mandat (FBiH)	Izba Reprezentantów: 1996 – 3 mandaty 1998 – 3 mandaty 2002 – 2 mandaty 2006 – 2 mandaty 2010 - 1 mandat Izba Narodów: 2006 – 2 miejsca 2010 – 1 miejsce	

	<p>otrzymywał od KOS broń dla swoich oddziałów. W 1993 gdy rząd Izetbegovicia nie chciał uznać niekorzystnego planu pokojowego Owen Staltenberg. Abdić wyszedł z SDA, z prezydium i stworzył w rejonie Bihacia region autonomiczny, którym rządził przy pomocy MDS powstałej we IX 1993 -Muslimanska demokratska stranka przekształconej rok później w Muslimanski demokratski savez. Walczył przeciw Sarajewu w sojuszu z Serbami i Chorwatami. W 1994 VII oddziały z Sarajewa odbiły region, Abdić uciekł do Krajny. Abdić mieszka na stałe w Rjiece, ma obywatelstwo chorwackie, mówi że obawia się o swoje życie. Rzeczywiście rząd w Sarajewie uważa go za zbrodniarza wojennego i zdrajcę. Jego partia jest silna w rejonie Bihacia i jest ugrupowaniem skupionym nie wokół programu ale wokół lidera traktowanego jak patron powiązany z wyborczymi relacjami klientelistycznymi.</p>				
<p>NHI (Nova hrvatska inicijativa)</p>	<p>Powstała w VI 1998, po rozpadzie w HDZ spowodowanym zwycięstwem A. Jelavicia (zach. Hercegovina) w wyborach na szefa partii. Zubak (cen. Bośnia) uzyskał poparcie</p>	<p>Krešimir Zubak</p>	<p>1998 - 1 mandat (FBiH) 2000 - 1 mandat (FBiH) 2002 - 1 mandat</p>	<p>Izba reprezentantów: 1998 - 4 mandaty 2000 - 2 mandaty Izba Narodów:</p>	

	Zachodu w zamian za większe poparcie dla integralności Bośni		(FBiH)	2010 – 1 miejsce	
MBO (Musulman ska bosanska organizacij a)	MBO powstała w IX 1990. Jej twórcami byli Adil Zulifkarpašić jeden z przywódców SDA, który z niej wyszedł (Pochodzący z Szwajcarii emigrant publikował tam książki głoszące teorię istnienia odrębnej nacji bośniackiej obejmującej wszystkich mieszkańców Bośni. (twórcą tej idei był B. Kallay minister finansów A-W (1878-1903), walczący z serbskim i chorwackim nacjonalizmem) oraz M. Filipović profesor filozofii autor artykułu “Bosanski Duh” z 1967, który był kamieniem węgielnym nacjonalizmu muzułmańskiego, deklarował w nim istnienie odrębnej nacji Bośniaków czyli Muzułmanów. Został za to usunięty z partii. Zulifkarpašić krytykował Izetbegovicia za muzułmański nacjonalizm, tendencje integrystyczne oraz zbyt twardą postawę w negocjacjach z Serbami. MBO zdobyło w wyborach z 1990 2m. W 1991 VIII MBO zawarło na warunkach serbskich porozumienie dotyczące przyszłości Bośni. W 1994 partia uległa dezintegracji gdyż Filipović połączył się z częścią partii	Adil Zulifkarpašić	1990 - 2 mandaty (FBiH) 1996 - 2 mandaty (FBiH)* * w ramach koalicji Zdužena Lista		

	<p>Liberalnej zaś Zulifkarpašić nie zgodził się na to. Partia w 1996r wstąpiła do koalicji Združena Lista. W wyborach 1998 startowała sama bez sukcesów.</p>				
<p>SKRS (Srpska Koalicija Republike Srpske) – grupa małych partii, najważniejsza – NS (Narodna Stranka)</p>	<p>NS - partia utworzona w XII 1995 przez Radislava Brdjanina, który był w latach 1992-1994 premierem Rep. Serbskiej i po zawarciu pokoju w Dayton w odróżnieniu od Karadžicia zaakceptował jego postanowienia. W VII 1999 został aresztowany za zbrodnie wojenne w okresie wojny.</p>	<p>Zoran Tadić</p>			
<p>SND BiH</p>	<p>W I 1999r N. Poplašen jako prezydent Serbii postanowił osłabić pozycję Dodika powierzając misję tworzenia rządu jego konkurentowi z SND Branko Miljusowi, który został za podjęcie się tej misji usunięty z partii. W odpowiedzi tworzy własną partię współpracującą z SRS i SDS.</p>	<p>Branko Milijus</p>			
<p>HSP (Hrvatska stranka prava)</p>	<p>Chorwacka Partia Prawa - filia partii chorwackiej utworzonej w Chorwacji przez dysydenta Dobroslava Paragę, zaciętego wroga Tudjmana. Odwołuje się do XIX-wiecznej HSP i programu Ante Starčevicia (chorwacki Dmowski)</p>	<p>Zdravko Hristić</p>	<p>2010- 2 mandaty* *w koalicji z HDZ 1990</p>	<p>Izba Reprezentantów: 1996 – 2 mandaty 1998 – 2 mandaty 2002 – 1 mandat 2006 – 1 mandat</p> <p>Izba Narodów:</p>	

	<p>autora idei Wielkiej Chorwacji oraz Ustaszy chorwackich faszystów, którzy podczas II wojny, twórców NDH-Nezavisna Hrvatska Drzava. Ultranacjonlaistyczna , szowinistycznie anty-serbska. Anty-HDZ. Różni ją od HDZ stosunek do idei integralności Bośni i relacji z muzułmanami. Zgodnie z ideologią Starcevicia uważają Muzułmanów za najczystszych rasowo Chorwatów potomków bejów- “najwspanialszej szlachty w Europie” .HDZ głosi te idee jedynie retorycznie, odwołując się do tradycji Chorwat= katolik .HSP natomiast uważa Islam za drugą narodową religię Chorwatów. HSP w odróżnieniu od HDZ popiera idee integralności Bośni uważając ją całą za drugie państwo chorwackie, z którego powinni zostać usunięci wszyscy Serbowie. HSP utworzyła w 1992 własne wojsko HOS (Hrvatske Oružne Snage), w których służyło wielu muzułmanów i które wślawiły się szczególnie okrutnym traktowaniem Serbów. W VIII 1992 F. Tudjman, który wcześniej wsadził do więzienia D. Paragę, dogadał się z częścią kierownictwa Bośniackiej HSP i HSO została wcielona do HVO, przeciwnicy tych działań</p>			<p>2006 – 2 miejsca 2010 – 1 miejsce</p>	
--	--	--	--	--	--

	zginęli w starciach z HVO. W wyborach z 1996 startowała z hasłami anty-Dayton , przeciwna przerwaniu zwycięskiej ofensywy chorwacko-muzułmańskiej i podziałowi Bośni. Zdobyła 2m.				
HSS (Hrvatska sjelicka stranka)	Filia partii istniejącej w Chorwacji, odwołującej się do tradycyjnej partii założonej w 1909 r przez Stjepana Radicia -przywódcy Chorwatów w czasach I Jugosławii (1918-1941) walczącym o jej autonomię. Partia bośniacka powstała w IV 1993r w trakcie wojny chorwacko-muzułmańskiej. Jej przywódca Ivo Komšić sprzeciwiał się wojnie z muzułmanami i stworzył HNV-Hrvatske narodno vijeće lojalną wobec rządu w Sarajewie i współpracująca z umiarkowanymi politykami muzułmańskimi. Przed wyborami w 1996 weszła w skład koalicji Združena Lista za BiH razem z SD (wówczas inna nazwa), SDP i RS i MBO, Obecnie HSS nadal współpracuje z SDP BiH i jak jej chorwacka odpowiedniczka jest anty-HDZ.	Ivo Komšić	1996 - 2 mandaty (FBiH)* * w ramach koalicji Združena Lista	Izba Narodów: 2006 – 2 miejsca	
RS (Republika nska stranka)	RS-partia powstała w 1993 podczas wojny chorwacko - muzułmańskiej. Jej twórcą był S. Kljuić pierwszy szef HDZ usunięty ze stanowiska w I	Stjepan Kljuić	1996 - 2 mandaty (FBiH)* * w ramach koalicji		

<p>+ LBO (Liberalna bosanska organizacij a)</p>	<p>1992 pod presją F. Tudjmana ze względu na niezależność i poparcie dla idei integralnej Bośni. Partia ta podczas wojny chor.-muz. była lojalna wobec rządu w Sarajewie. Współpracuje z siłami umiarkowanymi w 1996 weszła do koalicji Združena Lista LBO-partia powstała w V 1994 z połączenia części LS z częścią MBO, partii utworzonej w 1990 IX przez jednego z byłych przywódców SDA Adila Zulfikarpašicia. W 1994 Zulfikarpašić nie zgodził się na połączenie z częścią LS i pogodził się z SDA został ambasadorem w Szwajcarii. W 1996 LBO sam wystartował w wyborach , nie zdobywając żadnego miejsca.</p>		Združena Lista		
<p>BPS (Bosansko hercegovačka Patriotska Stranka)</p>	<p>Partia, założona w 1996 r. przez Sefera Halilovicia, generała Armii BiH, podczas wojny w BiH 1992-1995. Główna siedziba znajduje się w Sarajewie. Ideologia – bośniacki nacjonalizm.</p>	<p>Sefer Halilović, Emir Zlatar</p>		<p>Izba Reprezentantów: 1998 – 2 mandaty 2002 – 1 mandat 2006 – 1 mandat</p>	
<p>BOSS (Bosanska stranka)</p>	<p>Partia Bośniacka, wieloetniczna, o charakterze lewicowym. Powstała w 1993 r.</p>	<p>Mirnes Ajanović, Faruk Balijagić</p>		<p>Izba Reprezentantów: 1998 – 14 mandatów 2002 – 3 mandaty 2006 – 1 mandat*</p> <p>Izba Narodów: 2010 – 1 miejscE</p>	

				* w ramach Patriotskiego Bloku BOSS-SDU BiH	
SRS RS (Srpska radikalna stranka RS)	Serbska Radykalna Partia Republiki Serbskiej. Założona w 1992 r. w Banja Luka. Partia o charakterze nacjonalistycznym, islamofobia z hasłami społecznego konserwatyzmu. Działa wyłącznie na terytorium RS	Milanko Mihajlica, Ognjen Tadić	1998 – 2 mandaty (RS)		1996 – 6 mandatów 1997 – 15 mandatów 1998 – 11 mandatów 2002 – 4 mandaty 2006 - 2 mandaty 2010 – 1 mandat
DNS (Demokratски narodni savez)	Demokratyczny Związek Ludowy (Demokratyczny Sojusz Ludowy) – partia założona w 2000 w Banja Luka. Jej lider Marco Pavić były komunista, członek SDB. Partia nacjonalistycznego charakteru z konserwatywnymi poglądami.	Marco Pavić, Milorad Cokić			2002 – 3 mandaty 2006 - 3 mandaty 2010 - 4 mandaty
A-sda (Stranka Demokratske Aktywnoti)	Proeuropejska partia.	Hadžipašić Admir przywodniczący partii. Ismet Kurtagić Nedžad Hadžić, Jasmin Emrić, Asmir Hadžipašić, Edin Didović, Nermin Ogršević, Emir Šehić, Ibrahim Erdić		Izba Reprezentantów: 2010 – 1 mandat	
SBB BiH (Savez za Bolju Budućnost BiH)	Założona w 2009 r. w Sarajewie. Partia bośniackich muzułmanów, o charakterze liberalno-konserwatywnym. Jej lider Fahrudin Radončić jest założycielem i	Fahrudin Radončić	2010 – 4 mandaty (FBiH)	Izba Reprezentantów: 2010 – 11 mandatów Izba Narodów: 2010 – 3 miejsca	

	właściciel największego dziennika w BiH Dnevni Avaz.				
NDS (Narodna Demokratska Stranka)	Założona w 2003 r, siedziba w Banja Luce, konserwatyzm narodowy	Krsto Jandrić			2010 – 2 mandaty
DS RS (Demokratska Stranka RS)	Partia konserwatywnego charakteru, założona w 2009 r. w Banja Luce. Założyciel – Dragan Čavić razem z częścią członków SDS.	Dragan Čavić ,			2010 – 1 mandat
NSRzB (Narodna stranka Radom za boljita)	Jedna z wielonarodowych partij, charakteru socjalliberalnego, zał. w 2001 r. w Sarajewie. Większością jej członków i elektoratu – są Chorwaci.	Mladen Ivanković Lijanović – przywodniczący partii. Dženana Begić		Izba Narodów: 2006 – 3 miejsca 2010 – 2 miejsca	
HDU BiH (Hrvatska Demokratska Unija BiH)	Partia ludowa, działalność której skierowana jest na ochronę interesów narodu chorwackiego w BiH.	Miro Grabovac Titan – przywodniczący partii.		Izba Narodów: 2010 – 1 miejsce	
SDU BiH (Socjaldemokratska Unia)	Utworzona w 2003 przez członków SDP BiH.	Prof.dr. Ivo Komšić		Izba Narodów: 2006 – 2 miejsca 2010 – 1 miejsce	
LDS BiH (Liberalno Demokratska Stranka BiH)	Założona w 1990 r. Ideologia – liberalizm.	Nemir Pećanoc przywodniczący partii.		Izba Narodów: 2010 – 1 miejsce	

Ze względu na duże zróżnicowanie etniczne w obrębie kraju, system partyjny w Bośni i Hercegowinie jest bardzo rozdrobniony. Żadna z partii nie ma szans na uzyskanie dużej przewagi w parlamencie, więc zwykle tworzą ze sobą koalicje. Główny podział występujący wśród partii to znów ten oparty na zróżnicowaniu etnicznym. Występują więc partie Bośniaków, Serbów, Chorwatów oraz Wieloetniczne.

Wybory do Izby Reprezentantów Ludowych BiH

1990

Partie	Izba Obywateli
	Liczba mandatów
SDA (<i>Stranka Demokratske Akcije</i>)	43
SDS (<i>Srpska demokratska stranka</i>)	34
HDZ (<i>Hrvatska demokratska zajednica</i>)	21
SK-SDP (<i>Savez Komunisto-Socijalistička Demokratska Partija</i>)	15
SRSJ (<i>Savez Reformskih Snaga Jugoslavije</i>)	12
DSS (<i>Demokratski Socijalistički Savez</i>)	1
MBO (<i>Muslimanska Bosnjacka Organizacija</i>)	2
EKO (<i>Ekologiski Pokret</i>)	1
SSO/DS (<i>Socijalistički Savez Omladina/ Demokratska Stranka</i>)	1
SPO (<i>Srpski Pokret Obnove</i>)	-
razem	130

1996

Partie	Liczba mandatów		
	Federacija Bośnii i Hercegowiny	Republika Serbska	razem
SDA (<i>Stranka semokratske Akcije</i>)	16	3	19
SDS (<i>Srpska demokratska stranka</i>)	-	9	9
HDZ BiH (<i>Hrvatska demokratska zajednica</i>)	8	-	8
<u>S</u> BiH (<i>Stranka za Bosnu i Hercegovinu</i>)	2	-	2
NSSM (<i>Narodni Savez za Slobodan Mir</i>)	-	2	2
ZL (<i>Združena Lista BiH: UBSD+ REPUBLIKANCI+ HSS+MBO+ SDP</i>)	2	-	2
razem	28	14	42

1998

Partie	Liczba mandatów		
	Federacja Bośni i Hercegowiny	Republika Serbska	razem
Koalicija za CD BiH (SDA+SBiH+LS+GDS)	14	3	17
HDZ BiH (Hrvatska demokratska zajednica)	6	-	6
SDP BiH (Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine)	4	-	4
SDS (Srpska demokratska stranka)	-	4	4
Sloga (SNS+SPRS+SNSD)	-	4	4
SRS RS	-	2	2
Socijaldemokrati BiH	2	-	2
DNZ BiH (Demokratska Narodna Zajednica)	1	-	1
NHI HKDU (Narodna Hrvatska Inicijativa)	1	-	1
Radikalna Stranka RS	-	1	1
razem	28	14	42

2002

Partia	Mandaty		
	FBiH	RS	razem
SDA	9	1	10

2000 (szczegółowe wyniki:

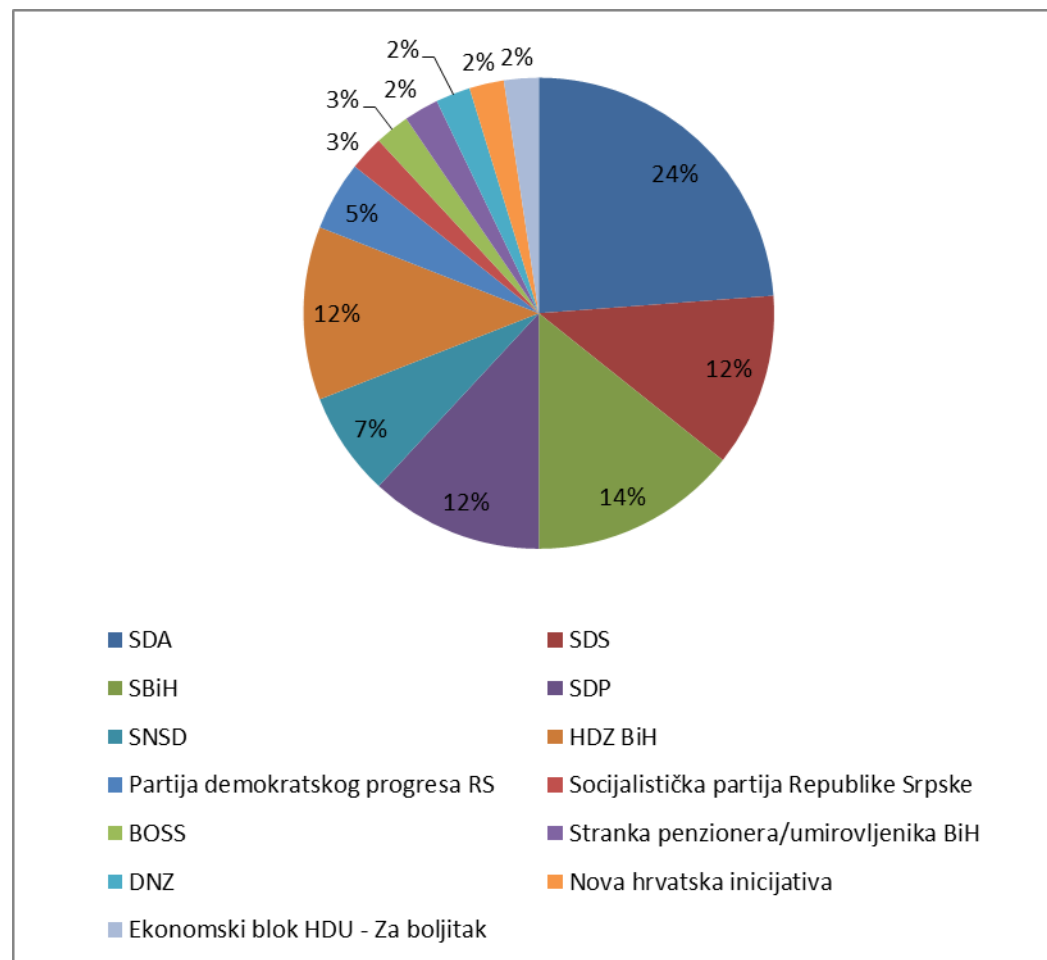
<http://reocities.com/CapitolHill/lobby/3987/izbori2000/index.htm>

1)

Partia	Mandaty		
	FBiH	RS	razem
SDP	9	0	9
SDA	5	3	8
SDS	0	6	6
HDZ	5	0	5
SBiH	5	0	5
PDP-RS	0	2	2
BPS	1	0	1
DNZ	1	0	1
DSP	1	0	1
K SNSD-DSP	0	1	1
NHI	1	0	1
SNS PB	0	1	1
SPRS	0	1	1
DNS	0	0	0
GDS	0	0	0
LDS	0	0	0
RSRS	0	0	0
SNSD MD	0	0	0
razem	28	14	42

SDS	0	5	5
SBiH	5	1	6
SDP	4	1	5

SNSD	0	3	3
HDZ BiH	5	0	5
<i>Partija demokratskog progresa RS</i>	0	2	2
<i>Socijalistička partija Republike Srpske</i>	0	1	1
BOSS	1	0	1
<i>Stranka penzionera/umirovljenika BiH</i>	1	0	1
DNZ	1	0	1
<i>Nova hrvatska inicijativa</i>	1	0	1
<i>Ekonomski blok HDU - Za boljitak</i>	1	0	1
razem	28	14	42

2006

Partia	Liczba mandatów		
	FBi H	RS	razem
SNSD	0	7	7
SDA	8	1	9
SBiH	7	1	8
SDP BiH	5	0	5
SDS	0	3	3
HDZ BiH	3	0	3
HDZ 1990	2	0	2
Bosanskohercegovačka Patriotska Stranka-Sefer Halilović	1	0	1
Partija demokratskoga progresa RS	0	1	1
Narodna stranka Radom za boljitak	1	0	1
Demokratski narodni savez	0	1	1
DNZ	1	0	1
razem	28	14	42

2010 (szczegółowe wyniki:**<http://www.izbori.ba/Finalni2010/Finalni/PredsjednistvoBiH/Default.aspx>**

Partia	Mandaty		
	FBiH	RS	Razem
SDP BIH	8	0	8
SNSD	0	8	8
SDA	7	0	7
SBB BIH	4	0	4
SDS	0	4	4
HDZ BiH	3	0	3
SBIH	2	0	2
HDZ 1990- HSP BIH	2	0	2
NSRzB	1	0	1
DNZ	1	0	1
PDP	0	1	1
DNS	0	1	1
razem	28	14	42

Wybory do skupštin kantonalnych w Federacji Bośni i Hercegowiny

Partia	Liczba mandatów		
	2006	2010	2014
SDA	74	55	
SDP	43	61	
Stranka za BiH	59	23	
SBiH	7	1	
SDP BiH	5	0	
HDZ BiH	36	48	
HDZ 1990	0	18	
Hrvatsko zajedništvo (HDZ1990- HZ-HSS-HKDU-HDU- Demokršćani)	29	0	
BPS-Sefer Halilović	8	7	
HSP BiH	14 (Djapić-Jurišić i NHI – Koalicja za jednakopravnost)	8	
Narodna Stranka Radom za Boljidak	10	18+2 (w koalicji z KSPPE-5 ILDS – Zajedno za USK)	
SBB BiH	0	29	
Patriotski blok BOSS-SDU BiH	5	0	
SDU BiH	0	1	
BOSS	0	1	
SNSD-Milorad Dodik	5	3	
DNZ BiH	0	4	
A-SDA	0	4	
HSS-NHI	0	3	
Posawska Stranka	0	1	
Naša Stranka	0	2	

DNS	0	1	
	295	290	

Prezydentura

Według piątego punktu konstytucji, prezydentura składa się z trzech członków: Bośniaka i Chorwata, wybranych z Federacji i jednego Serba, wybranego w Republice Serbskiej. Kadencja prezydentów trwa 4 lata.

Pierwszym przewodniczącym zostanie ten, który otrzyma największą ilość głosów, a co 8 miesięcy następuje rotacja, by zapewnić równość

Prezydenci odpowiadają za:

- Politykę zagraniczną państwa
- Za spotkania z ambasadorami i innymi reprezentantami obcych krajów (przyjmowanie i wysyłanie dyplomatów)
- Reprezentowanie BiH na arenie międzynarodowej
- Reprezentowanie kraju w Europejskich i innych organizacjach międzynarodowych i nawiązywanie kontaktów z organizacjami, z którymi BiH nie jest stowarzyszona
- prowadzenie rokowań, negocjacji i za zgodą Zgromadzenia Parlamentarnego, ratyfikowanie umów międzynarodowych
- Realizacja decyzji parlamentu.
- proponowanie budżetu rocznego, na mocy rządu
- Tworzenie raportów na temat swojej działalności, przedstawianych Zgromadzeniu Parlamentarnemu

	1992*	1996	1998		2002		2006		2010	
Bośniak	<i>Alija Izetbegović i Fikret Abdić</i>	<i>Alija Izetbegović</i>	<i>Alija Izetbegović</i>	52%	<i>Sulejman Tihić</i>	37%	<i>Haris Silajdžić</i>	62 %	<i>Bakir Izetbegović</i>	34,9 %
Chorwat	<i>Stjepan Kljujić i Franjo Boras</i>	<i>Krešimir Zubak</i>	<i>Ante Jelavić</i>	52%	<i>Dragan Čović; Ivo Miro Jović**</i>	61,5%	<i>Željko Komšić</i>	41 %	<i>Željko Komšić</i>	60%
Serb	<i>Biljana Plavšić i Nikola Koljević</i>	<i>Momčilo Krajišnik</i>	<i>Živko Radišić</i>	87%	<i>Mirko Šarović; Borislav Paravac ***</i>	35.5%	<i>Nebojša Radmanović</i>	55 %	<i>Nebojša Radmanović</i>	48,9 %

*W czasie wojny Bośniackiej, Prezydentura przeszła kilka zmian: reprezentanci Serbów - Plavšić i Koljević, jak również Chorwatów - Boras, opuścili prezydenturę wcześniej i zostali zastąpieni przez cia, Mirko Pejanovicia i Ivo Komšicia. Kecmanović wkrótce również opuścił prezydenturę, zastąpiony przez Tatjanę Ljujić-Mijatović. Następnie Fikreta Abdicia zmienił Nijaz Duraković.

**Dragan Čović został odwołany przed wysokiego przedstawiciela Paddy Ashdowna. Čović został oskarżony o korupcję. Parlament zmienił go na Ivo Miro Jovicia.

***Mirko Šarović zrezygnował w 2003 ze względu na jego udział w aferze dotyczącej sprzedaży broni do Iraku. Parlament zmienił go na Borislava Paravaca.

Politycy

Alija Izetbegović (1925 r., Bosanski Šamac – 2003 r., Sarajewo)

Prawnik i publicysta; prezydent BiH w latach 1990-1996, członek kolektywnej Prezydencji Bośni i Hercegowiny w latach 1996-2000, reprezentujący muzułmanów bośniackich. Autor wielu książek. Założyciel SDA

Urodził się Bosanskim Šamacu na północy kraju, w zubożałej rodzinie o tradycjach arystokratycznych. Jego dziadek był burmistrzem w Bosanskim Šamacu. W 1927 rodzina przeniosła się do Sarajewa. Podczas II wojny światowej należał do bośniackiej antykomunistycznej organizacji "Młodzi muzułmanie". Bezpośrednio po wojnie publikował w muzułmańskim czasopiśmie "Mudžahid". Aresztowany przez komunistyczne władze Jugosławii w 1946 i skazany na trzy lata więzienia za działalność antykomunistyczną. Po zwolnieniu z więzienia w 1949

rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie w Sarajewie, które ukończył w 1956. Następnie przez 30 lat pracował w Sarajewie jako radca prawny.

Był aktywnym dysydem i pisarzem muzułmańskim. W 1970 opublikował manifest Islamska deklaracija, w którym wzywał do odrodzenia islamu i zjednoczenia społeczności muzułmańskiej. Pisał w nim między innymi, że nie ma "pokoju lub współistnienia między wiarą islamu a innymi systemami społecznymi i politycznymi, które nie mają nic wspólnego z islamem". W 1980 napisał swoje główne dzieło historyczno-filozoficzne Islam pomiędzy Wschodem i Zachodem. Razem z 12 innymi aktywistami muzułmańskimi aresztowany przez władze komunistyczne w kwietniu 1983, został skazany na 14 lat więzienia za "wrogą propagandę" i "działalność wywrotową inspirowaną przez muzułmański nacjonalizm". Proces i wyrok były mocno krytykowane na Zachodzie. W maju 1984 kara została złagodzona do 12 lat. Izetbegović wyszedł na wolność po 5 latach i 8 miesiącach, w 1988.

W maju 1990 współzakładał SDA i został jej pierwszym przewodniczącym. SDA zrzeszała głównie Bośniackich Muzułmanów; inne grupy etniczne w Bośni (Serbowie i Chorwaci) również stworzyły partie o charakterze nacjonalistycznym. Jesienią 1990 SDA wygrała pierwsze wielopartyjne wybory w Bośni i Hercegowinie. Alija Izetbegović został prezydentem Republiki Bośni i Hercegowiny, wówczas jeszcze części SFRJ.

Latem 1991 pomiędzy Serbami i Chorwatami wybuchła wojna. W lutym 1992 Izetbegović ogłosił referendum w sprawie niepodległości Bośni i Hercegowiny, przy sprzeciwie przedstawicieli Serbów Bośniackich. Referendum (29 lutego 1992 – 1 marca 1992) przyniosło zdecydowane zwycięstwo zwolennikom niepodległości (99%), zostało jednak masowo zbojkotowane przez Serbów Bośniackich (frekwencja wyniosła 67%). 5 kwietnia 1992 Parlament Republiki (bez udziału Serbów) ogłosił niepodległość Bośni i Hercegowiny. 7 kwietnia Serbowie Bośniaccy proklamowali powstanie Republiki Serbskiej, na części terytorium Bośni. W kwietniu 1992 wojska serbskie rozpoczęły blokadę Sarajewa i wybuchła wojna. Okres wojny Izetbegović spędził w oblężonym Sarajewie.

W listopadzie 1995 Alija Izetbegović podpisał ze Slobodanem Miloszevićem i Franjo Tuđmanem porozumienie w Dayton, kończące wojnę. W latach 1996-2000 był członkiem kolektywnej Prezydencji Bośni i Hercegowiny, reprezentującym Bośniaków (Muzułmanów Bośniackich). W związku ze złym stanem zdrowia ustąpił w październiku 2000.

Bakir Izetbegović (1956 r., Sarajewo)

Bośniacki polityk, syn pierwszego prezydenta BiH Aliji Izetbetovicia, deputowany do parlamentu od 2006 r. Członek Prezydium Republiki BiH od 10 listopada 2010 r, reprezentujący muzułmanów bośniackich. Należy do SDA.

W 1981 ukończył studia w Szkole Architektury w Sarajewie. W latach 1982-1991 pracował jako konsultant dla sarajewskiej firmy Konsalting. Następnie, do 2003 był dyrektorem Urzędu Budowlanego w kantonie Sarajewo. Od 1995 do 1997 wchodził w skład zarządu klubu piłkarskiego FK Sarajevo, a od 1997 do 2000 klubu siatkarskiego KK Bosna. Od 1999 do 2003 był członkiem zarządu fundacji charytatywnej Merhamet, a w latach 2000-2002 członkiem Rady Społeczności Islamskiej Bośni i Hercegowiny.

W czasie wojny w Bośni pełnił funkcję osobistego sekretarza swego ojca, ówczesnego prezydenta kraju. Należał także do SDA. W latach 1992-2003 był członkiem zarządu SDA w kantonie Sarajewo. W latach 2003-2009 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego partii. W 2009 bez powodzenia ubiegał się o urząd przewodniczącego, przegrywając z dotychczasowym liderem Sulejmanem Tihiciem. Wszedł natomiast w skład prezydium SDA. Od 2000 do 2002 zasiadał w Zgromadzeniu Kantonu Sarajewo. Od 2002 do 2006 był członkiem Izby Reprezentantów FBiH. W 2006 został deputowanym do Izby Reprezentantów BiH (parlamentu centralnego). Wchodził w skład bośniackiej delegacji do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

W czerwcu 2010 został mianowany kandydatem SDA na urząd członka Prezydium BiH, w wyborach powszechnych 3 października 2010 zdobył mandat, uzyskując 34,9% głosów poparcia i pokonując dotychczasowego członka Prezydium Harisa Silajdžića (25% głosów). Przez komentatorów prasowych był określany mianem kandydata bardziej umiarkowanego i bardziej skłonnego do współpracy z pozostałymi dwoma społecznościami. 10 listopada 2010 został zaprzysiężony na stanowiska razem z dwoma pozostałymi członkami Prezydium.

Sulejman Tihić (1951 r., Bosanski Šamac).

Prawnik, bośniacki polityk, w latach 2002-2006 **członek Prezydium Republiki BiH**, reprezentujący muzułmanów bośniackich. Należy do SDA. Ukończył prawo na Uniwersytecie w Sarajewie. W latach 1975-1983 pracował w Bosanskim Šamacu jako sędzia i prokurator, następnie do 1992 jako adwokat.

W 1990 roku był jednym z założycieli SDA. Na początku wojny w Bośni, był więźniem serbskich obozów w Bosanskim Šamacu, Brczko, Bijelinie, Batajnicy i Sremskiej Mitrovicy.

Od 1994 do 1999 roku pracował jako dyplomata dla bośniackiego ministerstwa spraw zagranicznych w randze ministra-konsula, między innymi w ambasadzie Bośni i Hercegowiny w Niemczech. 13 października 2001 roku, Tihić został wybrany na miejsce Aliji Izetbegovicia na stanowisku przewodniczącego partii SDA, powtórnie wybrany w 2009r.

Haris Silajdžić (1945 r., Sarajewo)

Bośniacki polityk, profesor akademicki. Premier BiH w latach 1993-1996 oraz 1997-2000. Członek Prezydium Republiki BiH w latach 2006-2010, reprezentujący muzułmanów bośniackich. Początkowo należał do SDA, obecnie do Stranka za Bosnu i Hercegovinu.

Ukończył studia z zakresu języka arabskiego i studiów islamskich w Libii. Doktoryzował się w dziedzinie stosunków amerykańsko-albańskich. Po zakończeniu nauki był profesorem i wykładał na wielu uczelniach. Był profesorem języka arabskiego na Uniwersytecie w Prisztinie w Kosowie oraz profesorem filozofii na Uniwersytecie w Sarajewie. Wykładał m.in. na Cornell University, University of Maryland i Harvard University w USA.

Od 1991 do listopada 1993 zajmował urząd ministra spraw zagranicznych Republiki Bośni i Hercegowiny. W latach 1993-1996 zasiadał w fotelu premiera. Wchodził w skład delegacji bośniackiej negocjującej warunki porozumienia z Dayton, będąc jednym z głównych oponentów wojny.

Silajdžić postulował w późniejszym okresie konieczność zmian niektórych warunków uzgodnionych w Dayton, nie negując jednak samego rozejmu.

Po 1995 dalej pozostawał jednym z bardziej wpływowych polityków w kraju. Początkowo należał do SDA, której był także wiceprzewodniczącym. W 1997 opuścił jej szeregi i założył własne ugrupowanie, Partię dla Bośni i Hercegowiny (Stranka za Bosnu i Hercegovinu). W latach 1997-2000 był jednym z dwóch wicepremierów kraju.

Silajdžić po raz pierwszy wziął udział w wyborach do Prezydium Bośni i Hercegowiny 5 października 2002r. W głosowaniu na kandydata bośniackiego, zajął drugie miejsce z wynikiem 34,8%, przegrywając z Sulejmanem Tihiciem (37,3%). W kolejnych wyborach z 1 października 2006 zdobył już 62% głosów, z łatwością pokonując Tihicia (28%). 6 listopada 2006 oficjalnie objął stanowisko jednego z trojga członków Prezydium Bośni i Hercegowiny. Od 6 marca 2008 do 6 listopada 2008 był Przewodniczącym Prezydium Republiki Bośni i Hercegowiny. Urząd ten ponownie objął 6 marca 2010 na okres 8 miesięcy.

W październiku 2010 po raz trzeci wziął udział w wyborach na urząd członka Prezydium Bośni i Hercegowiny. Mandatu jednak nie zdobył, zajmując dopiero trzecie miejsce z wynikiem 25% głosów i przegrywając z Bakirem Izetbegoviciem (35% głosów). 10 listopada 2010, wraz z końcem kadencji, złożył mandat przewodniczącego i członka Prezydium.

Stjepan Kljuić (1939 r., Sarajewo)

Bośniacki dziennikarz, polityk, od roku 1990 do 1992 wchodził w skład Prezydium BiH, reprezentując Chorwatów bośniackich. Należał początkowo do HDZ, w 1994 r. założył Republikansku stranku BiH - Republikanci BiH, w 2002 r. przyłączył się do Socijaldemokratske unije Bosne i Hercegovine.

Franjo Boras

Bośniacki polityk, od roku 1990 do 1992 wchodził w skład Prezydium BiH, razem ze **Stjepan Kljuiciem** reprezentując Chorwatów bośniackich. Należał do HDZ. Napisał książkę „Bosanskohercegovački kaos“.

Ante Jelavić (1963 r., Vrgorac)

Bośniacki polityk, członek Prezydium Republiki Bośni i Hercegowiny od 1998 do 2002, reprezentujący Chorwatów bośniackich. Należy do HDZ.

W 1986 skończył Wojskową Akademię Techniczną w Zagrzebiu, zdobywając dyplom w dziedzinie technologii chemicznej i inżynierii. W latach 2003. - 2004. ukończył podyplomowe studia, kierunek zarządzanie na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu w Zagrzebiu. W 1991 r.

zdezerterował z JNA i wstąpił do Chorwackiej Gwardii Narodowej. W okresie 1992-1996 pełnił funkcję radcy ministra obrony HRHB, a w 1996-1998 – ministra obrony FBiH.

Krešimir Zubak (1947 r., Doboju)

Bośniacki polityk, z wykształcenia prawnik. Pierwszy prezydent FBiH od 1994 do 1997, członek Prezydium Republiki Bośni i Hercegowiny od 1996 do 1998, reprezentujący Chorwatów bośniackich. Należy do NHI - Nova Hrvatska inicjativa, partia-satelita HDZ BiH.

Dragan Čović (1956 r., Mostar)

Bośniacki polityk, Lider partii Chorwacka Unia Demokratyczna w Bośni i Hercegowinie (Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine). W okresie 2003-2004 członek Prezydium Republiki Bośni i Hercegowiny, reprezentujący Chorwatów bośniackich.

Z zawodu inżynier mechanik. Pracował w kompanii SOKO, od 1980 do 1986 roku jak inżynier w departamencie technicznym i kontroli. Od 1986 do 1992 pracował jak kierownik. Był dyrektorem departamentu biznesu, dyrektorem produkcji i wiceprezesem ds. industrializacji. W latach 1994 – 1996 zaczął pracować na uniwersytecie w Mostarze, na wydziale inżynierii i kontynuował karierę naukowca.

W 1994 roku został członkiem partii HDZ. W 1998r. został wiceprezesem HDZ. W 2005 roku został wybrany w składzie Prezydium BiH jako przedstawiciel Chorwatów. Stanowisko to sprawował do 29 Marca 2005. Oskarżony o korupcję, nadużycie władzy i stanowiska, został odwołany przez wysokiego przedstawiciela ds. BiH – Paddy Ashdowna. W listopadzie 2006 r. został skazany na 5 lat więzienia z oskarżenia o zwolnienie firmy Lijanović z płacenia podatku na import mięsa. W czerwcu Rada Odwoławcza Bośni i Hercegowiny odrzuciła wyrok z powodu niekompetencji Sądu Bośni i Hercegowiny. W 2009 roku został oskarżony raz jeszcze, tym razem z powodu jego decyzji o wydatkowaniu środków na zakup mieszkań dla niektórych osób. W kwietniu 2010 r. sąd go uniewinnił. 14 maja 2010, trzeci akt oskarżenia Čovicia i innych sześciu osób został potwierdzony przez Trybunał w kantonie Hercegowina-Neretva (HNC), tym razem został oskarżony o nadużywanie władzy i stanowiska. Oskarżono go, że wraz z innymi członkami chorwackiego Komitetu Post i Telecom (HPT) podjął decyzję o przeniesieniu zadłużenia blisko 4,7 mln KM należących do już nieistniejącego Ministerstwa Obrony Chorwackiej Rady Obrony na trzy prywatne przedsiębiorstwa. Poprzez windykację te trzy firmy stały się właścicielami akcji Eronet, najbardziej dochodowej telekomunikacyjnej sekcji HPT. W tym czasie Čović sprawował funkcję federalnego ministra finansów i prezes Rady Nadzorczej HPT. W maju 2012 roku Čović został uniewinniony.

W maju 2011 roku został członkiem Izby Narodów Bośni i Hercegowiny, a w lutym 2012 roku został mianowany przewodniczącym Izby Narodów.

Ivo Miro Jović (1950 r., Čapljina)

Bośniacki polityk, chorwacki członek Prezydium Bośni i Hercegowiny od 2005 do 2006. Należał do HDZ.

Ukończył filozofię na Uniwersytecie w Sarajewie oraz ekonomię. Po studiach pracował jako nauczyciel i wykładowca w szkołach w Ilijaš i Kiseljak. W życie polityczne zaangażował się w 1997, gdy Chorwacka Unia Demokratyczna Bośni i Hercegowiny zaproponowała mu stanowisko w samorządzie Kantonu Centralna Bośnia.

W latach 1999-2001 zajmował stanowisko wiceministra kultury w rządzie federalnym. W wyborach parlamentarnych w 2002 dostał się do Izby Reprezentantów BiH jako przedstawiciel Chorwackiej Unii Demokratycznej BiH. W 2005 został wybrany w skład Prezydium BiH, po tym jak Dragan Čović został odwołany ze stanowiska przez Wysokiego Przedstawiciela pod zarzutami korupcji. Jović zasiadał w prezydium do 2006, pełniąc w tym czasie jeden raz funkcję jego przewodniczącego.

W wyborach na stanowisko chorwackiego członka Prezydium BiH w 2006 zdobył 25% głosów poparcia i został pokonany przez Željko Komšića.

Željko Komšić (1964 r., Sarajewo)

Bośniacki polityk, chorwacki członek Prezydium Bośni i Hercegowiny od 2006 do 2010. Należy do SDP.

Według badania przeprowadzonego przez Narodowy Instytut Demokratyczny w 2010 Komšić był najbardziej popularnym politykiem wśród Bośniaków. Po wojnie Komšić rozpoczął karierę polityczną jako członek Partii Socjaldemokratycznej w Bośni i Hercegowinie (SDP-BiH). Był radnym gminy Novo Sarajevo i w radzie miasta Sarajewa, przed wyborem na szefa zarządu miasta Novo Sarajevo w 2000 roku. Później służył jako zastępca burmistrza Sarajewa przez dwa lata. Kiedy "Sojusz na rzecz Zmian Demokratycznych" doszedł do władzy w 1998 roku, został mianowany ambasadorem nieistniejącej już Federalnej Republiki Jugosławii w Belgradzie. W 2002 roku wrócił do SDP. Jest on jednym z trzech wiceprzewodniczących Socjaldemokracji.

Biljana Plavšić (1930 r., Tuzla)

Bośniacki polityk, serbski członek Prezydium BiH od roku 1990 do 1992. Początkowo należała do partii SDS. Prezydent Republiki Serbskiej w latach 1996-1998.

Ukończyła studia biologiczne na Uniwersytecie w Sarajewie w 1956. Pełniła funkcję dziekana wydziału przyrodniczo-matematycznego Uniwersytetu w Sarajewie. Opublikowała ponad 100 prac w swojej dziedzinie. Tytuł profesorski straciła w 2009 na mocy decyzji Senatu uniwersytetu.

W politykę zaangażowała się po rozpadzie Jugosławii. Wstąpiła wówczas do SDS (Srpska demokratska stranka). Od listopada 1990 do kwietnia 1992 zasiadała w Prezydium BiH, pełniła funkcję wiceprzewodniczącego (luty-maj 1992) i wiceprezydenta Republiki Serbskiej. Należała do naczelnego dowództwa sił zbrojnych Republiki Serbskiej.

Reprezentowała w tym okresie skrajnie nacjonalistyczne poglądy. Publicznie twierdziła, iż Bośniacy są "genetycznie zdeformowanymi Serbami". W odróżnieniu jednak od innych nacjonalistycznych polityków serbskich działających w Bośni poparła układ w Dayton.

W 1996 została wybrana prezydentem Republiki Serbskiej, zmieniając polityczną postawę i deklarując od tej pory bardziej umiarkowane poglądy. Zyskała jej to poparcie krajów Europy Zachodniej, lecz przyczyniło się do porażki wyborczej w 1998. Z polityki wycofała się ostatecznie ok. 2000.

W styczniu 2001 roku oddała się dobrowolnie do dyspozycji Trybunału w Hadze, który oskarżył ją o zbrodnie przeciwko ludzkości: prześladowania ze względów politycznych, rasowych lub religijnych popełnione na bośniackich muzułmanach oraz Chorwatach w 37 miejscach, poparcie i współdziałanie w kampanii rozdzielenia etnicznego poprzez sprowadzanie z Serbii oddziałów paramilitarnych. Ostatecznie 2 października 2002 zadeklarowała, iż brała udział w prześladowaniu bośniackich muzułmanów. Została skazana na 11 lat pozbawienia wolności, karę odbywała w Szwecji. Po sześciu latach została przedterminowo zwolniona za dobre sprawowanie.

W czasie pobytu w więzieniu Plavšić napisała książkę poświęconą wojnie w Bośni, w której wezwała Radovana Karadžicia i gen. Ratko Mladicia do dobrowolnego poddania się karze ze strony Międzynarodowego Trybunału. Oceniała również tego pierwszego jako "tchórza", zaś drugiego jako "wielkiego człowieka", wzywając Mladicia do obrony Serbów i swoich żołnierzy przed trybunałem. Przed uwolnieniem stwierdziła również, że jej przyznanie się do winy było krokiem taktycznym i że nie czuje się winna zarzucanych jej zbrodni.

Nikola Koljević (1936 r., Banja Luka – 1997 r., Belgrad)

Bośniacki prawnik, wykładowca, polityk, tłumacz i nowelista, serbski członek Prezydium BiH od roku 1990 do 1992. Należał do partii SDS. Wiceprezydent Republiki Serbskiej w latach 1996-1998.

Na pierwszych wielopartyjnych wyborach w 1990 roku został wybrany na serbskiego członka Prezydium Bośni i Hercegowiny. W kwietniu 1992 r. zostawił posadę, a podczas wojny w Bośni zajmował stanowisko wiceprezydenta Republiki Serbskiej. W dniu 16 stycznia 1997 roku próbował popełnić samobójstwo strzelając sobie w głowę i zmarł tydzień później w szpitalu w Belgradzie.

Momčilo Krajišnik (1945 r., Sarajewo)

Bośniacki polityk, współzałożyciel SDS, lider bośniackich Serbów, w czasie wojny przewodniczący parlamentu RS (1992-1996). Należy do SDS.

Po wojnie bośniackiej był serbskim reprezentantem w Prezydium BiH (1996-1998). W 2000 r. aresztowany i przekazany do Międzynarodowego Trybunału Karnego dla byłej Jugosławii w Hadze, w 2006r. został skazany na 27 lat więzienia za zbrodnie wojenne popełnione na Bośniakach i Chorwatach podczas wojny.

Živko Radišić (1937 r., Prijedor)

Bośniacki polityk, członek Prezydencji BiH od roku 1998 do 2002, reprezentujący bośniackich Serbów.

Radišić ukończył studia w 1964 r. na Wydziale Nauk Politycznych Uniwersytetu w Sarajewie. Od 1977 do 1982 r. pełnił funkcję burmistrza Banja Luki, drugiego największego miasta w Bośni. W roku 1982 do 1985 kierował komunistycznym MON-em. W 1996 roku został członkiem-założycielem Partii Socjalistycznej.

Mirko Šarović (1956 r., Rogatica)

Bośniacki polityk, członek Prezydencji BiH od 2002, reprezentujący bośniackich Serbów. Šarović zrezygnował z posady 2 kwietnia 2003 po oskarżeniach związanych z organizacją nielegalnego handlu bronią z Irakiem.

Borislav Boro Paravac (1943 r., Kostajnica,)

Bośniacki polityk, członek Prezydium BiH od 10 kwietnia 2003 do 6 listopada 2006, reprezentujący bośniackich Serbów. Należy do SDS.

W 1966 ukończył ekonomię na Uniwersytecie w Zagrzebiu. W latach 1996-2000 zajmował stanowisko burmistrza Doboju. W latach 1992-2000 był także członkiem Zgromadzenia Ludowego Republiki Serbskiej.

W wyborach parlamentarnych w 2002 Paravac wszedł w skład parlamentu Bośni i Hercegowiny. W 2003 został wybrany na stanowisko Przewodniczącego Prezydium Republiki Bośni i Hercegowiny, po odwołaniu z tej funkcji przez Wysokiego Przedstawiciela Mirko Šarovicia, oskarżonego o handel bronią z reżimem Saddama Husjana. Paravac jest członkiem SDS.

Nebojša Radmanović (1949 r., Gračanica)

Bośniacki polityk, członek Prezydium BiH od 6 listopada 2006, reprezentujący bośniackich Serbów. Należy do partii SNSD.

Rozpoczął naukę w szkole w Banja Luce, następnie studiował filozofię na Uniwersytecie Belgradzkim. W swojej karierze zawodowej zajmował stanowisko dyrektora Archiwów Republiki Serbskiej, dyrektora Teatru Narodowego w Banja Luce. Wchodził także w skład Zgromadzenia Narodowego Republiki Serbskiej oraz pełnił funkcję ministra administracji i samorządu lokalnego Republiki Serbskiej.

W wyborach 1 października 2006 zdobył 53% serbskich głosów i został wybrany serbskim członkiem trzyosobowego Prezydium BiH. W październiku 2010r. w wyborach na urząd członka Prezydium po raz drugi odniósł zwycięstwo, zdobywając 49% głosów. 10 listopada 2010 został zaprzysiężony na kolejną kadencję. Należy do partii SNSD.